

JAMES HENEAGE

ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

JAMES HENEAGE

Τα τείχη του Βυζαντίου

Η τριλογία του Μυστρά

Μετάφραση από τα αγγλικά
Τιτίνα Σπερελάκη

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου».

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 327

James Heneage, *Τα τείχη του Βυζαντίου*

Τίτλος πρωτοτύπου: *The walls of Byzantium*

Μετάφραση: Τίτινα Σπερελάκη

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-διορθώσεις: Μαρία Σεβαστιάδου

Σελιδοποίηση: Αλέξιος Δ. Μάστορης

Φιλμ-μοντάζ: Κέντρο Γρήγορης Εκτύπωσης

Copyright© James Heneage, 2013

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2013

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα από τις εκδόσεις Heron Books,
Λονδίνο 2013

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,
Αθήνα, Απρίλιος 2015

Κ.Ε.Τ. 8522 Κ.Ε.Π. 317/15

ISBN 978-960-16-5184-2

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665 – ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ), Τ.Θ. 1213,

570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 – ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Στη Σάρλοτ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	13
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
Μυστράς	19
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Χίος	191
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ	
Νικόπολη	457
Ιστορικό υπόμνημα	627

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ, 12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1204

ΑΡΧΙΚΑ ΔΕΝ ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΣΕ.

Ο Αλέξιος Ε΄, Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, από τον εξώστη του που έβλεπε στον Ιππόδρομο άκουγε μόνο το ποδοβολητό οπλών. Τα φαντάσματα παλιών αρματοδρόμων.

Ο βήχας ακούστηκε ξανά, και ο αυτοκράτορας στράφηκε.

Όρθιοι ανάμεσα στις κολόνες στέκονταν τέσσερις άνδρες της Βαράγγιας Φρουράς. Ήταν όλοι ψηλοί, παραπάνω από ένα και ογδόντα πέντε, με τα ξανθά τους μαλλιά πλεγμένα σε κοτσίδες να πλαισιώνουν το πρόσωπό τους, τσακισμένο τώρα από την κούραση. Κρατούσαν τσεκούρια, και οι πανοπλίες τους ήταν πιτσιλισμένες με αίμα.

Οι Βαραγγόπουλοι. Δόξα τω Θεώ που υπάρχουν οι Βαραγγόπουλοι. Μακάρι να είχα έναν στρατό σαν κι αυτόν.

«Πού είναι οι Φράγκοι;» ρώτησε.

Ένας Βάραγγος βγήκε μπροστά. Η φωνή του ήταν υπόκωφη από την εξάντληση. «Μέσα στην πόλη, μεγαλειότατε... Κατάφεραν να μπουκωθούν από μια ύλη κοντά στη θάλασσα. Βρέθηκαν πίσω μας...»

Απλώθηκε σιωπή. Μέταλλο τρίφτηκε πάνω σε μέταλλο καθώς κάποιος μετατόπισε το βάρος που δεχόταν μια πληγή.

«Η φρουρά κράτησε γερά, αφέντη μου...»

Το φεγγάρι έκανε την εμφάνισή του πίσω από ένα σύννεφο, και το φως του έπεσε σε μάτια που είχαν μέρες να σφα-

λίσουν. Ο Αλέξιος γνώριζε τριάντα χρόνια τον διοικητή της φρουράς του. Έβαλε το χέρι του στον ώμο του.

«Δεν αμφιβάλλω, Σίγουορντ. Και πότε δεν κράτησε;»

Από χαμηλά ήρθε η στριγκλιά μιας γυναίκας και κατόπιν ο πάταγος ενός κτιρίου που σωριαζόταν. Ο αυτοκράτορας κοίταξε κάτω.

«Εκατόν σαράντα χρόνια, Σίγουορντ. Εσύ, ο πατέρας σου, ο πατέρας του... όλα αυτά τα χρόνια». Ύψωσε το βλέμμα του και χαμογέλασε. «Τώρα ο αυτοκράτοράς σου χρειάζεται άλλη μία υπηρεσία».

Ο Αλέξιος προχώρησε μπροστά και τους κοίταξε έναν έναν με τη σειρά. «Ακολουθήστε με» είπε.

Τα βήματα των πέντε ανδρών αντηχούσαν στους διαδρόμους του άδειου παλατιού, ώσπου βγήκαν σε μια αυλή φωτισμένη από τις φλόγες. Τη διέσχισαν φτάνοντας σε μια πορτούλα. Ο αυτοκράτορας την έσπρωξε να ανοίξει και τους οδήγησε προς τα κάτω από μια απότομη, φαγωμένη από τα χρόνια σκάλα.

Στη βάση της ο Σίγουορντ πήρε έναν πυρσό από το στήριγμά του και φώτισε τον δρόμο τους μέσα από μια αίθουσα έως μια πόρτα στον απέναντι τοίχο. Ο αυτοκράτορας άπλωσε το χέρι του στο βαρύ υπέρθυρο και μετακίνησε μια πέτρα όπου ήταν σκαλισμένος ένας δικέφαλος αετός.

Αργά αργά η πόρτα άνοιξε τρίζοντας, και μπήκαν σ' ένα μεγάλο κυκλικό δωμάτιο που ανέδιδε μυρωδιά σκόνης. Σηκώνοντας τον πυρσό, ο Σίγουορντ κοίταξε γύρω του και είδε κομμένα κεφάλια να στυλώνουν την επίμονη ματιά τους μέσα από τις σκιές. Κωνσταντίνος, Γρατιανός, Ιουστινιανός και Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος. Οχτώ αιώνες αυτοκρατόρων κοιτούσαν υπεροπτικά από τις βάσεις τους.

Στο κέντρο του δωματίου βρισκόταν ένας λιτός βωμός.

Ο αυτοκράτορας στράφηκε. «Μετακινήστε τον βωμό. Από κάτω υπάρχει ένα πέρασμα».

*

Σε μια πλατεία κοντά στον μεγάλο ναό της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη υπήρχε ένας πολύ μικρότερος ναός του Αγίου Όλαφ, ο ναός των Βαραγγόπουλων. Δίπλα του βρισκόταν ένας στενός δρομάκος που οδηγούσε στο λιμάνι του Ορμίσδα.

Οι Φράγκοι δεν είχαν φτάσει ακόμα σ' αυτό το κομμάτι της πόλης, αλλά πλησίαζαν. Αχός μάχης έρχονταν από τη μεριά της Σιδηράς Πύλης, όπου είχαν ανοίξει ένα δεύτερο ρήγμα στα τείχη.

Το πάτωμα της εκκλησίας άνοιξε, κι ένας ένας οι Βάραγγοι βγήκαν στον δρόμο και αναπτύχθηκαν ριπιδωτά, σχηματίζοντας ένα τείχος ασπίδων. Ύστερα εμφανίστηκε ένα κιβώτιο στηριγμένο σε κοντάρια, που το κουβαλούσαν τέσσερις υπηρέτες του παλατιού.

Ο Σίγουορντ τίναξε τη σκόνη από τον μανδύα του και σάρωσε τον δρόμο με την κεφαλή του τσεκουριού του. Κοίταξε πίσω του. Το κιβώτιο είχε φτάσει σε μια μικρή πλατεία, και οι μεταφορείς του έτρεχαν προς μια παραθαλάσσια πύλη που έβγαζε στην προβλήτα πίσω της.

Κάποιος, όμως, είχε φτάσει εκεί πριν από αυτούς.

Ένας έμπορος και η γυναίκα του ήταν πεσμένοι στα γόνατα, ικετεύοντας τους στρατιώτες που φρουρούσαν την πύλη να τους αφήσουν να περάσουν. Η γυναίκα κρατούσε στο στόμα της μια άκρη του ρούχου της, για να προστατευτεί από τον καπνό που θέριευε από τον δρόμο πίσω τους.

Ο Σίγουορντ έκανε μερικά βήματα προς τα πίσω πλησιάζοντάς τους και μετά σταμάτησε στήνοντας αυτή. Πίσω από τον καπνό υπήρχαν άνθρωποι.

«*Saint Denis et Montjoie!*»

Πλήθος από στοιχειά υψώθηκε, τερατώδεις μορφές από μέταλλο που αναδύονταν πίσω από ένα λάβαρο με κρίνους. Κρατούσαν ασπίδες και κεφαλοθραύστες, ενώ άγρια ζώα ορθώνονταν στα κράνη τους. Οι τέσσερις Βάραγγοι υστερούσαν αριθμητικά πέντε προς έναν, αλλά δεν υπήρχαν καλύτεροι

στρατιώτες στον κόσμο. Τα τσεκούρια τους άνοιξαν δρόμο στριφογυρίζοντας και πετσοκόβοντας τις περιτέχνες μιλανέζικες πανοπλίες, και οι Φράγκοι σωριάστηκαν εμπρός στα πόδια τους, με το κρανίο τσακισμένο και αίμα να ξεχύνεται από τα μέλη τους πάνω στην πέτρα. Κι έτσι όπως πολεμούσαν, οι άνδρες οπισθοχωρούσαν εκατοστό το εκατοστό προς την ανοιχτή πύλη. Το κιβώτιο είχε περάσει, αλλά οι ίδιοι όχι.

Ο έμπορος και η γυναίκα του είχαν συμπίεστεί πάνω στο τείχος ανάμεσα στους Βάραγγους και στην πύλη, αποσβολωμένοι από τη σφαγή.

«Φύγετε!» ούρλιαξε ο Σίγουορντ.

Η γυναίκα έπεσε στα γόνατα, γραπώνοντας μέσα στον πανικό της το πόδι του. Ο Σίγουορντ την κοίταξε.

Είναι αδύνατο να τη σώσω, αλλά μπορώ να σώσω το κιβώτιο.

Άπλωσε το χέρι του και σήκωσε όρθια τη γυναίκα. Ήταν αρκετά όμορφη. Την πέταξε προς το μέρος των Γάλλων. Έπεσε στα πόδια τους, με το ρούχο της ζαρωμένο να αποκαλύπτει τον μηρό της. Ήταν αρκετό. Ένας από τους Φράγκους έσκυψε και ξέσκισε το μπούστο της. Τραβώντας βίαια την προσωπίδα του, έπεσε πάνω της, ενώ οι σύντροφοί του μούγκριζαν.

«Τώρα!» κραύγασε ο Σίγουορντ, και οι τέσσερις Βάραγγοι στράφηκαν και πέρασαν τρέχοντας την πύλη, αμπαρώνοντάς την πίσω τους.

Στην προβλήτα, το σκάφος ήταν έτοιμο να σαλπάρει. Ήταν ένα κοντόχοντρο εμπορικό πλοίο με στρογγυλό πυθμένα και σημαία της Βενετίας. Ο Σίγουορντ κοίταξε προς τα πάνω.

Θα ξεγελαστούν;

Το κιβώτιο βρισκόταν στο πλοίο, και οι ναύτες ήταν έτοιμοι να λύσουν τους κάβους. Οι Βάραγγοι επιβιβάστηκαν, και το πλοίο ξεχύθηκε στην Προποντίδα, με τον άνεμο να μαστιγώνει τα πανιά του καθώς υψώνονταν στο κατάρτι. Αυξάνοντας ταχύτητα, προσπέρασαν εξέδρες με τεράστιες πολεμι-

κές μηχανές επανδρωμένες με μισόγυμνους άνδρες, οι οποίοι ζητωκραύγαζαν την ώρα που οι βολίδες τους έσκαγαν πάνω στα τείχη της πόλης. Ο Σίγουορντ είδε άλλο ένα κομμάτι των παραθαλάσσιων τειχών να γλιστράει στη θάλασσα.

Τώρα πια δε θα αργήσει.

Κοίταξε τη θάλασσα. Οι πρόγονοί του είχαν έρθει με τα πλοία τους από ένα νησί πέρα στη Δύση, ένα νησί τυλιγμένο στην ομίχλη που λεγόταν Αγγλία. Είχαν προσπεράσει τα παραχωμένα ερείπια της Τροίας και είχαν μπει στη Θάλασσα του Μαρμαρά, προκειμένου να φτάσουν στη μυθική πόλη Μίκλαγκαρντ την ώρα που η αυγή έβαζε φωτιά στο χρυσάφι των παλατιών και των εκκλησιών της. Είχαν σαλπάρει με τα καράβια για να ξεφύγουν από τους Νορμανδούς, που είχαν σκοτώσει τον βασιλιά τους καρφώνοντάς του ένα βέλος στο μάτι. Είχαν έρθει να υπηρετήσουν έναν αυτοκράτορα που χρειαζόταν γενναίους και αξιόμαχους άνδρες για να πολεμήσει τους δικούς του Νορμανδούς. Είχαν έρθει με μίσος στην καρδιά, ώστε να γίνουν οι πρώτοι Άγγλοι Βάραγγοι.

Τώρα έφευγαν με ένα πλοίο. Ο Σίγουορντ κοίταξε το σπαθί του, το κεφάλι του δράκου στο σφαίρωμα της λαβής του. Ήταν το μόνο που έπαιρνε μαζί του.

Εκτός από το κιβώτιο.

Μια ξαφνική ριπή φούσκωσε τα πανιά, και το πλοίο ξεχύθηκε μπροστά. Στη συνέχεια πέρασε το μπλόκο και ξανοίχτηκε στο πέλαγος.

Ο Σίγουορντ σηκώθηκε όρθιος και φώναξε στον καπετάνιο: «Ξέρεις τη ρότα σου;».

Εκείνος κούνησε το κεφάλι. «Μόνο νότια!» φώναξε. «Είπαν ότι εσύ θα μου πεις πού!»

Ο Σίγουορντ έριξε μια τελευταία ματιά στην πόλη. Μπορεί να ήταν η αλμύρα της θάλασσας ή τα δάκρυα που συνέφιαζαν τα μάτια του. Μετά γύρισε το κεφάλι του προς τον νότο.

«Στον Μυστρά...» αποκρίθηκε. «Πλέουμε προς Μυστρά».